

منحصر به فردترین پرونده جنایی ایران در قالب مستند

فیلم مستند «مهین» به ماجرای واقعی نخستین و تنها قاتل سریالی زن در تاریخ ایران می‌پردازد.

به گزارش سایت خبری پرسون، قتل‌های سریالی، اصطلاحی است که برای جنایاتی برنامه‌ریزی شده و مشابه به‌کار می‌رود. این مدل تبهکاری از آنجا که تبعاتی فراتر از افراد و خانواده‌ها دارد و معمولا شهرها و حتی کشور را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد، در سال‌های گذشته بیشتر مورد توجه دانشمندان، فعالان اجتماعی، نویسندگان و سینماگران قرار گرفته است. این نوع بزهکاری ریشه در شرایط فرهنگی و اجتماعی جامعه دارد و به نوبه‌خود ریشه این شرایط نیز هست.

فیلم مستند «مهین» که به ماجرای واقعی نخستین و تنها قاتل سریالی زن در تاریخ ایران پرداخته، یکی از اتفاقاتی است که در همین راستا شکل گرفته است. قتل مکرر و مشابه زنان مسن در شهر قزوین، پلیس را درگیر ماجرای پیچیده‌ای می‌کند که امنیت شهر را به مخاطره انداخته است.

با توجه به تداوم قتل‌ها و افزایش حساسیت عمومی، پلیس آگاهی تهران پرونده را به‌دست می‌گیرد. هوشیاری قاتل تلاش‌های پلیس را ناکام گذاشته تا هوشیاری یکی از طعمه‌ها، افق‌های تازه‌ای روی پلیس گشوده و او در مدت کوتاهی دستگیر می‌شود. ابعاد ماجرا و انگیزه‌های مهین برای ارتکاب قتل حیرت‌آور است. او مادر ۲ فرزند است که برای تامین هزینه‌های ۲ دختر خود که یکی از آن‌ها معلول و نیازمند داروهای کمیاب است و پرداخت سود بدهی‌های خودش و همسرش که به اعتیاد سنگین مبتلا شده دست به شکار و قتل زنان شهر زده است.

مهین در امانزاده‌ها زنان تنها را هدف قرار می‌دهد و با مهربانی به آن‌ها نزدیک شده و به بهانه کمک آن‌ها را به قتل رسانده و اشیای گرانبهای ناچیز آن‌ها را به سرقت می‌برد. فیلم دارای صحنه‌هایی مستند از بازجویی و بازسازی صحنه‌های جرم توسط قاتل واقعی است که به خوبی و بجا از آن‌ها استفاده شده است. استفاده از صحنه‌های واقعی یکی از نقاط برجسته و متمایزکننده این مستند است که آن‌ها را به یک اثر جسورانه و قابل اعتنا در ژانر مستند و جنایی ایران تبدیل کرده است.

ماجرای این فیلم از ۲ زاویه قابل تحلیل است. از یک نگاه مهین مادری قربانی، مستاصل و درمانده است که مناسبات بی‌رحمانه اقتصادی، تورم و سود بدهی‌هایش، بیماری فرزند و شوهر معتاد او را به دام جنایت انداخته است؛ و همانگونه که خودش می‌گوید سالمندان را با این توجیه عجیب که آن‌ها دیگر عمرشان را کرده‌اند به‌عنوان قربانی خود انتخاب کرده است.

این توجیه به هیچ عنوان نمی‌تواند دلیل قتل انسان‌های دیگر باشد، اما بی‌توجهی به بحران‌های اجتماعی که زمینه‌ساز بروز این شرایط شده نیز به هیچ عنوان قابل توجیه نیست.

پژوهش‌های علمی به‌خوبی ارتباط مستقیم میان شرایط نامطلوب اجتماعی و شدیدترین اختلالات روانی از قبیل اسکیزوفرنیا، افسردگی و اختلال شخصیت ضداجتماعی را نشان داده‌اند. بسته به میزان تاب‌آوری و شدت بحران‌های اجتماعی و تیپ شخصیت همه ما می‌توانیم در معرض چنین آسیب‌خوردن و آسیب‌رسانی‌هایی قرار بگیریم. از یک نگاه دیگر ذات خیر و شر آدمی در این فیلم به‌خوبی در کنار یکدیگر مشاهده می‌شوند.

۲ شخصیت متفاوت، مادری مهربان و فداکار که برای نگهداری از فرزندانش خودش را در شرایط بسیار خطرناکی قرار داده و زنی بی‌رحم که هموعانش به‌خاطر مبالغی اندک و با توجیهی عجیب برای همیشه از نعمت زندگی محروم می‌کند تا زندگی را برای خودش و فرزندانش ممکن سازد هر دو در انسانی معمولی یک‌جا وجود دارند.

این شاید یکی از بهترین تصویرهای همیشینی و همزیستی خیر و شر در همه انسان‌ها باشد که مجموعه‌ای از عوامل فردی و عوامل اجتماعی و عوامل روانی در رفتارهای او نقش دارند. اینکه چرا یک فرد قابلیت انجام چنین رفتارهای جنون‌آمیز و ضداجتماعی را پیدا می‌کند درحالی‌که هزاران انسان دیگر در شرایطی کمابیش مشابه‌خودشان را مجاز به انجام چنین رفتارهایی نمی‌دانند، از شخصیت منحصر به فرد این نمونه‌ها خبر می‌دهد که از بیرون با چنین رفتارهای خشنی مشاهده می‌شوند. برای بهتر دیدن درون روان این افراد منحصر به فرد بهترین راه بررسی و واکاوی روان آزار دیده و آزاررسان آنهاست.

این مهم‌ترین بهره‌برداری علمی و اجتماعی گم‌شده‌ای است که بارها و بارها در پرونده‌های جنایی کشور نادیده گرفته شده است. مهین هم برای بسته‌شدن یک پرونده دردرس‌ساز و پرسروصدا به دار مجازات آویخته شد و این پرونده نیز مانند سایر پرونده‌های مهم و درحالی‌که منحصر به فردترین پرونده قتل‌های سریالی در ایران بود برای همیشه به بایگانی سپرده شد. گفته‌های روانشناس حاضر در فیلم نشان می‌داد که او نیز به مهین دسترسی نداشته و تنها براساس بازجویی‌هایی که بعدها مشاهده کرده بود، بخش‌هایی از شخصیت پیچیده مهین را تحلیل می‌کرد.